

2/2024,
mart-
aprel
(№ 00070)

MALAYZIYADA TURIZM RIVOJLANISHINING TENDENSIYALARI

Voxidova Mehri Xasanovna

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti kafedra mudiri

mehrivoxidova@gmail.com

Habibullayev Komiljon Murodulla o‘g‘li

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti tayanch doktoranti

Mo‘minova Maftuna Zoxid qizi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti stajor tadqiqotchisi

DOI: https://doi.org/10.55439/EIT/vol12_iss2/a36

Annotatsiya

Bu maqolada Malayziya turizm sanoati va uning o'sishi, bandlik holati va kelajaki bo'yicha tahlillar olib boriladi. Ushbu maqolada turizm sanoatining COVID-19 pandemiyasidan zarar ko'rganligi va kelajakdagi samarali kelajakni qo'llash uchun olib borilgan qadam-ko'rsatmalar keltirilgan. Ushbu maqola shuningdek O'zbekiston bilan Malayziya o'rtasidagi turistik hamkorlikning rivojlanishi va O'zbekistonga kelgan sayyohlarni jalb etishning imkoniyatlari haqida ma'lumotlar taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Malayziya, turizm sanoati, bandlik, COVID-19, kelajak, strategiyalar, O'zbekiston, turistik hamkorlik.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В МАЛАЙЗИИ

Вохидова Мехри Хасановна

Заведующий кафедрой Ташкентского государственного университета востоковедения

Хабибуллаев Комильджон Муродулла углы

Докторант Ташкентского государственного университета востоковедения

Моминова Мафтуна Захид кизи

Стажер-исследователь Ташкентского государственного университета востоковедения

Аннотация

В этой статье анализируется туристическая индустрия Малайзии, ее рост, состояние занятости и будущее. В этой статье описывается, как пандемия COVID-19 повлияла на индустрию туризма, а также шаги, предпринятые для построения более продуктивного будущего. В данной статье также представлена информация о развитии туристического сотрудничества между Узбекистаном и Малайзией и возможностях привлечения туристов в Узбекистан.

Ключевые слова: Малайзия, туристическая отрасль, занятость, COVID-19, будущее, стратегии, Узбекистан, туристическое сотрудничество.

TRENDS IN TOURISM DEVELOPMENT IN MALAYSIA

Vokhidova Mehri Khasanovna

Head of the department of Tashkent State University of Oriental Studies

Habibullayev Komiljon Murodulla ugli

Doctoral student of Tashkent State University of Oriental Studies

Mominova Maftuna Zakhid ugli

Trainee researcher of Tashkent State University of Oriental Studies

Abstract

This article analyzes the Malaysian tourism industry and its growth, employment status and future. This article outlines how the tourism industry has been affected by the COVID-19 pandemic and the steps taken to navigate a more productive future. This article also provides information on the development of tourism cooperation between Uzbekistan and Malaysia and the possibilities of attracting tourists to Uzbekistan.

Keywords: Malaysia, tourism industry, employment, COVID-19, future, strategies, Uzbekistan, tourism cooperation.

Kirish

Butun dunyoda turizm ko'plab mamlakatlarda iqtisodiyotga qo'shgan ulkan hissasi uchun e'tirof etilgan. Turizm valyuta tushumlari, bandlik va daromadlarni yaratish orqali iqtisodiy o'sishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi. Turizm, shuningdek, asosiy infratuzilmani rivojlantirishni rag'batlantiradi, mahalliy sanoatning o'sishiga hissa qo'shadi, xorijiy investitsiyalarni jalb qiladi va texnologiya hamda axborot ta'minotini osonlashtiradi. Qizig'i shundaki, turizm atrof-muhitni saqlash va yaxshilash, shuningdek, mahalliy xilma-xillik va madaniyatni saqlab qolish uchun katalizator sifatida ham ko'rib chiqildi.

1970-yillarda xalqaro sayohatlar keng jamoatchilikka ochiq bo'lganidan keyin, so'nggi 40 yil davomida turizmdan tushumlarning izchil o'sishi kuzatildi va Malayziya ham bundan mustasno emas.

Malayziya turli xil tabiiy va madaniy boyliklar bilan ta'minlangan bo'lib, ular bir butun sifatida qabul qilinganda mahalliy sayyohlar bilan bir qatorda xalqaro mehmonlarni ham jalb qilish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Oq qumli plyajlar, tiniq suvli yuzlab tropik orollar va toza marjon riflari va dengiz hayoti, 19 ta milliy bog'lar, o'rmonlar, tepalikdagi kurortlar va Janubi-Sharqiy Osiyoning eng baland tog'i, Sharqiy Malayziyadagi Kinabalu tog'i mamlakatning eko-turistik manzillaridan hisoblanadi. Shuningdek, u ko'p asrlik madaniyatlar, san'at va an'analar, ko'p irqli, ko'p millatli va ko'p dinli jamoalarning uyg'unligini taklif qiladi. Etnik guruhlarining aralashmasi mamlakatga uning tillarida, liboslarida, festivallarida, oshxonasida va hunarmandchiligida aks ettirilgan juda xilma-xil madaniyati dunyoning turli qutblaridan sayyohlarni jalb qilishning jozibador omillaridan hisoblanadi. Malayziya, shuningdek, xarid qilish, sport va sog'lomlashtirish turizmi yo'nalishi sifatida ham tanilgan. Malayziyani yig'ilishlar, imtiyozlar, konvetsiyalar va ko'rgazmalar (MICE) bozori sifatida tadbirkorlar va kompaniyalar yaxshi bilishadi.

Muxtasar qilib aytganda, Malayziya o'rtacha narxlarda turli xil did va xohishlarga mos keladigan turli xil dam olish mahsulotlarini taklif qiladi, shuningdek, sayohatning turli maqsadlari uchun ovqatlanishni taklif qiladi. Ushbu aktivlar va hukumatning kuchli qo'llab-

quvvatlashi bilan taqdirlangan Malayziya xalqaro miqyosdagi eng mashhur yo'nalishlardan biri bo'lish imkoniyatiga ega. 1960-yillarda ahamiyatsiz bo'lgan Malayziya turizmi bugungi kunda iqtisodiyotga sezilarli hissa qo'shmoqda. Malayziyada turizm jadal rivojlandi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun eng muhim tarmoqlardan biri sifatida e'tirof etildi. Turizm Malayziyadagi noqulay to'lov balansini bartaraf etishda muhim rol o'ynadi. Shu asosda bu mamlakat uchun valyuta va aholi bandligini oshirishning muhim manbai hisoblanadi.

Mavzuning o'rganilganlik darajasi

Goeldner, C. R. va Ritchie, J. R. B. [1] tomonidan olib borilgan tadqiqotda turizm tamoyillari, amaliyotlari va falsafalari tadqiq etiladi. U sohadagi asosiy tushunchalar, nazariyalar va munozaralarni qamrab olgan bo'lib, talabalar va amaliyotchilarga turizmning ko'p qirrali mohiyatini tushunish uchun mustahkam asos yaratadi.

Dwyer, L. va Forsyth, P. [2] mintaqaviy tahlil usulidan foydalangan holda turizmning iqtisodiy ahamiyatini o'rganadi. Mualliflar turizmning mintaqaviy iqtisodiyotga bevosita va bilvosita ta'sirini o'rganadi, siyosatchilar va sanoat manfaatdor tomonlari uchun qimmatli tushunchalar beradi.

Smit, M. K. [3] tmonidan olib borilgan tadqiqot madaniy turizmni o'rganishdagi asosiy masalalarni, jumladan, haqiqiylik, tovar va jamoatchilik ishtirokini o'rganadi. Fanlararo istiqbollarga tayangan holda, u turizmning maqsadli jamoalarga ijtimoiy va madaniy ta'sirini tanqidiy tekshirishni taklif qiladi.

Weaver, D. B. [4] nazariya va amaliyotga e'tibor qaratgan holda, barqaror turizmni chuqur tahlil qiladi. Unda turizmning atrof-muhitga ta'sirini minimallashtirish va ijtimoiy-iqtisodiy foydani ko'paytirish strategiyalari muhokama qilinadi, destinatsiya menejerlari va siyosatchilar uchun amaliy tushunchalar taqdim etiladi.

Ritchie, J. R. B. va Crouch, G. I. [5] barqaror turizm nuqtai nazaridan tabiiy va madaniy resurslarni saqlab qolgan holda destinatsiyalar raqobatbardoshligini oshirish strategiyalarini o'rganadi. U maqsadli menejment va marketingga qiziqqan olimlar va amaliyotchilar uchun tadqiqot bo'shliqlari va kelajakdagi yo'nalishlarni belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Malayziyadagi turizm sohasining joriy holatini ta'rifiy va tavsifiy ko'rsatishda deskriptiv tahlil, Malayziyadagi turizm sohasining o'zgarishlari qiyosiy tahlil, turizm sohasidagi o'zgarishlar va ularning tartibotlarini o'rganishda tendension tahlil usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar

Turizmning barqaror iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish imkoniyatlarini e'tirof etgan holda, Malayziya, ayniqsa, 1980-yillardan boshlab xalqaro turizmni rivojlantirish uchun jiddiy sa'y-harakatlarni amalga oshirdi. Malayziyada turizm industriyasining barqarorligi marketingni amalga oshirish va maqsadli bozorlarni diversifikatsiya qilish, shuningdek, turizm mahsulotlari va xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirishda davlat va xususiy sektorning faol ishtiroki bilan bog'liq. Davlat sektori tashrif buyuruvchilar uchun xizmat ko'rsatishni davom ettirish uchun asosiy infratuzilmani ta'minlash va yangilashda muhim rol o'ynadi.

1999 yilda Jahon sayyohlik tashkiloti (JST) Malayziyani Osiyo-Tinch okeani mintaqasidagi uchinchi eng mashhur yo'nalish sifatida baholadi [6]. Islom mamlakatlari

orasida Malayziya Turkiyadan keyingi yetakchi yo'nalish sifatida belgilangan [7], 2002 yilda JST Malayziyani dunyoning o'ttizta rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Malayziyadagi turizm 1980-yillarda mamlakatning iqtisodiy o'sishiga sezilarli hissa qo'sha boshladi. Beshinchi Malayziya rejasiga (The Economic Planning Unit 1986) muvofiq, 1980-yilda Malayziyaga kelgan xalqaro sayyohlar soni 1970-yillarda milliondan kam bo'lgan bo'lsa, 2,3 milliondan oshdi.

1980 yildan 1990 yilgacha bo'lgan davrda Malayziyada turizm sektori o'rtacha yillik o'sish sur'ati (AAGR) 12,7% ni tashkil etgan tez sur'atlarda rivojlandi. ASEAN mintaqasidan sayyohlarning kelishi yiliga 13,3% ga o'sdi.

ASEAN mamlakatlari orasida Singapur (Malayziyaga sayyohlar keltiruvchi eng yuqori bozor) bozor ulushi 1995 yildan 2000 yilgacha deyarli 7 foizga bir oz pasayganini, Tailanddan kelgan sayyohlar esa yiliga o'rtacha 12,1 foizga o'sib, 9,4 foizni tashkil etganini xabar qildi. 1995 yildagi bozor ulushining taxminan 7% dan 2000 yilda jami bozor ulushining % ni tashkil etdi. Indoneziyadan sayyohlar soni yiliga 18,4% ga sog'lom o'sganligini xabar qildi, bozor ulushi ham 1995 yildagi 3,1% dan 2000 yilda 5,4% gacha ko'tarildi.

2000-2006 yillar mobaynida Malayziyada turizm sektori yana ijobiy o'sishni qayd etdi, o'rtacha yillik o'sish 9,8% ni tashkil etdi, turizmdan tushgan tushumlar esa yiliga 13,1% ikki xonali o'sish sur'atiga ega bo'ldi. ASEAN davlatlaridan kelgan sayyohlar Malayziyaga eng katta xalqaro tashriflarga hissa qo'shishda davom etdilar, bozor ulushi 78,8% gacha o'sdi va yillik ijobiy o'sish 11,5% ni qayd etdi [8].

1-jadval

2013-2022 yillarda Malayziyaga tashrif buyurgan sayyohlar va ulardan kelgan daromad hajmi [9]

Yillar	Sayyohlar soni, mln kishi	Daromad hajmi, mlrd dolar
2013	25,72	65,4
2014	27,44	72
2015	25,72	69,1
2016	26,76	82,1
2017	25,95	82,1
2018	25,83	84,1
2019	26,1	86,1
2020	4,33	12,7
2021	0,13	0,24
2022	10,07	28,23

Malayziyadagi mehmondo'stlik sanoati 2020-yilda 4 milliard AQSh dollarini tashkil etdi. Malayziyaning mehmondo'stlik sanoati mamlakatning turizm sanoatidan keyin tez rivojlanmoqda. Turizm sanoati, shubhasiz, COVID-19 pandemiyasidan qattiq zarba oldi, uning oqibatlari sayohat va turoperatorlarni, shuningdek mehmonxonalarni ishdan chiqardi. Malayziya mehmonxonalar assotsiatsiyasi (MAH) ma'lumotlariga ko'ra, 120 ga yaqin mehmonxonalar vaqtincha yoki doimiy ravishda yopilgan va sanoat 2020 yilda 6,5 milliard RM dan ortiq va 2021 yilda yana 9 milliard RM daromadni yo'qotgan. Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, Malayziyaning mehmonxona ishchi kuchi pandemiyadan oldingi 233,8 ming kishidan 2020 yilda 208,500 kishiga kamaygan [10].

Mamlakat turizm sanoatidagi talofatlarni hisobga olgan holda, hukumat 12-Malayziya turizm sanoatini jonlantirish rejasini qabul qildi. Unda mamlakatda ekoturizmni

rivojlantirishga katta ahamiyat berildi. Hukumat, shuningdek, 2020-2030 yillarga mo'ljallangan Milliy Turizm Siyosatini (NTP) ishga tushirdi, bu turizm sanoatini o'zgartirish bo'yicha o'n yillik rejadir. NTP Malayziyani kelganlar va tushumlar bo'yicha eng yaxshi o'nta turizm yo'nalishlari qatoriga kiritish uchun ishlab chiqilgan. Aqlli turizm kelajakda raqobatbardoshlikni saqlab qolishning asosiy strategiyalaridan biridir [11].

Turizm industriyasini tiklashni qo'llab-quvvatlash uchun federal hukumat sayohatlarga chegirma vaucherlari ko'rinishida 113 million AQSh dollari ajratdi va turizmni rag'batlantirishni kuchaytirdi. Hukumat aviakompaniyalar, dam olish maskanlari va mehmonxonalar bilan hamkorlikda 2020-yil mart oyidan boshlab kishi boshiga RM100 chegirma vaucherlarini taklif qildi. Yaqin Sharq, Yevropa, ASEAN va Janubiy Osiyoda Malayziya turizmini targ'ib qilishni oshirish uchun Malayziya turizmiga 30 million RM ajratildi. Bundan tashqari, 2020-yilning 1-martidan 31-avgustigacha jismoniy shaxslarga ichki turizm xarajatlari uchun 1000 RM miqdorida maxsus daromad solig'i imtiyozini taqdim etildi.

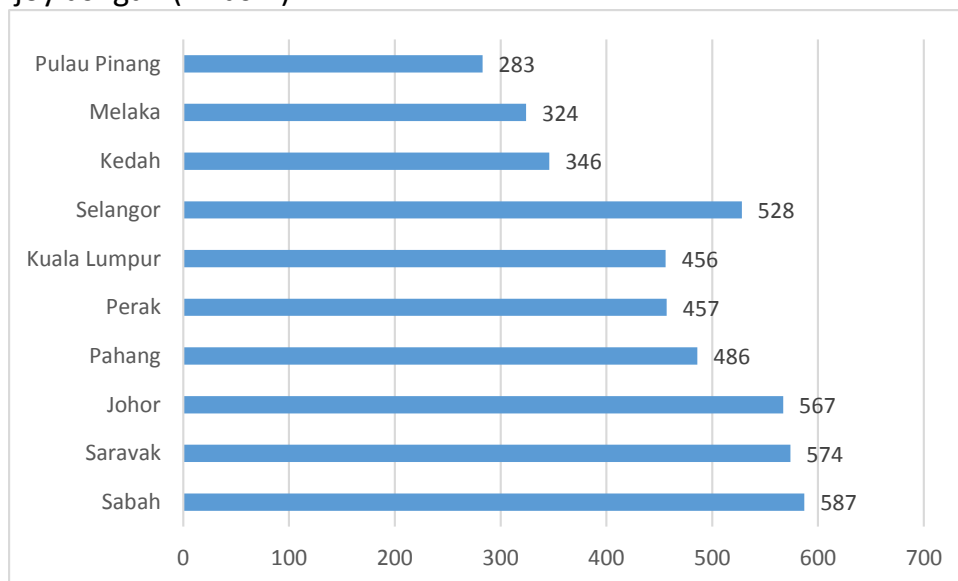
Turizm sanoati pandemiyadan zarar ko'rgan bo'lsa-da, Malayziyada yanada mustahkam va barqaror kelajakni qurish tashabbuslari raqamlashtirish, aqlli mahsulotlar va infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan. Turizm Malayziyaning yalpi ichki mahsulotga qo'shgan hissasi bo'yicha uchinchi o'rinda turadi. 2022 yilga kelib Malayziyaga tashrif buyurgan sayyohlar soni 10,2 millionga yetib, 28,23 milliard dollar daromad keltirishi kutilmoqda.

Bugungi kunda Iqtisodiy rejalashtirish bo'limi tomonidan e'lon qilingan 12 MP hujjatiga ko'ra, sanoatni qayta tiklash strategiyalari orasida sayyohlarning ishonchini tiklash, sifatli mahsulotlar va xizmatlarni taqdim etish, turizm mahsulotlari barqarorligini oshirish, brendni joylashtirish va ilgari surishni kuchaytirish, boshqaruv islohotlarini o'tkazish va faollashtirish kiradi. "COVID-19 ning global sayyohlik sanoatiga ta'sirini hisobga olsak, 2023 yilda chet ellik sayyohlar kelishi tiklanib, 2025 yilda 24,3 million sayyohni tashkil etishi, shuningdek, RM73 milliard daromad keltirishi kutilmoqda [12].

Malayziyaning Smart Tourism 4.0 tashabbusi IR 4.0 ni qo'llab-quvvatlovchi texnologiyalardan foydalanish orqali turizm sanoatining to'liq salohiyatini ochishga qaratilgan. Turizm sanoati pandemiyadan zarar ko'rgan bo'lsa-da, Malayziyada yanada mustahkam va barqaror kelajakni qurish tashabbuslari raqamlashtirish, aqlli mahsulotlar va infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan. Malayziya Turizm, san'at va madaniyat vazirligi 2022-yilda sayyohlar kelishini 9,2 millionga ko'tardi, mamlakat 4,5 million kishilik asl maqsadiga deyarli erishgandan so'ng turizmdan 26,8 milliard RM (5,98 milliard AQSh dollari) daromad oldi. Bundan tashqari, Malayziya investitsiyalarni rivojlantirish boshqarmasi (MIDA) ma'lumotlariga ko'ra, Smart Tourism 4.0 ilovasi bilan Malayziyaning turizm daromadi 2018 yildagi 25 milliard dollardan 2030 yilga kelib 110 milliard dollarga yetishi kutilmoqda [13].

Malayziya mehmondo'stlik sanoati xalqaro mehmonxona brendlari (va ularning zanjirlari) va Osiyo brendlari (va ularning zanjirlari) birikmasidir. Ham xalqaro, ham Osiyo brendlari mamlakatdagi mehmonxonalarning umumiy soniga deyarli teng hissa qo'shsa-da, xalqaro brendlar va ularning zanjirlari xona ta'minotida ustunlik qiladi. Ko'plab taniqli xalqaro brendlar yetakchi mehmonxona kompaniyalari bilan keng ko'lamli strategik hamkorlik dasturlari bilan mamlakatga kirib keldi. Malayziyada mehmonxonalar soni bo'yicha ma'lumotlar 2023-yil sentabrida 3520.000 tani tashkil etdi.

Mamlakatdagi eng ko'p mehmonxonalar Selangor, Johor, Saravak va Sabah hududlarida joylashgan (1-rasm).

1-rasm. Malayziya hududlaridagi mehmonxonalar soni [9]

Eng yaxshi mehmonxonalar sifatida Sunway Putra Hotel, MOV Hotel, Shangri-La Kuala Lumpur, The Pacific Sutera Hotel - Sutera Harbour Resort, Hard Rock Hotel Penang kabilarni keltirish mumkin (2-jadval).

2-jadval

Malayziyadagi eng yaxshi mehmonxona va restoranlar

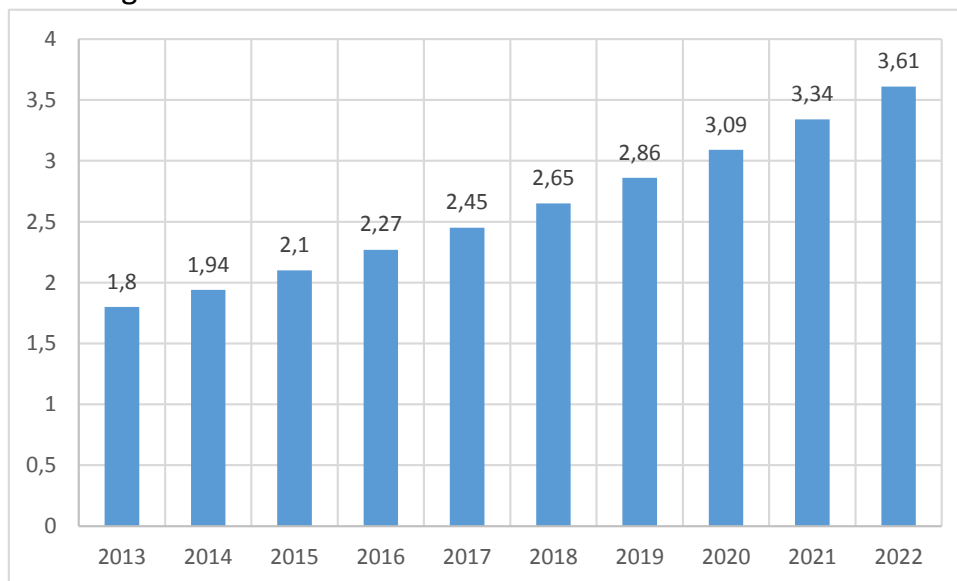
T/R	Eng yaxshi mehmonxonalar	Eng yaxshi restoranlar[14]
1.	Sunway Putra Hotel	Iketeru Restaurant
2.	MOV Hotel	Chambers Grill
3.	Shangri-La Kuala Lumpur	Ishin Japanese Dining
4.	The Pacific Sutera Hotel - Sutera Harbour Resort	Canopy Rooftop Bar and Lounge
5.	Hard Rock Hotel Penang	Kampachi Plaza33
6.	Berjaya Langkawi Resort	Chynna
7.	Amari Johor Bahru	Miyabi
8.	PARKROYAL Penang Resort	Positano Risto
9.	TROVE Johor Bahru	Sky51
10.	Dorsett Hartamas Kuala Lumpur	Vasco's

2021-yilda turizm sanoati Malayziyadagi jami band aholining 23,4 foizini ish bilan ta'minlagan. Turizm sohasida bandlik joylashtirish sektori, turizm xizmatlari, shuningdek, oziq-ovqat va ichimliklar sektoridagi ish o'rinlarini o'z ichiga oladi. Malayziyaning turizm sanoati 2022 yilda taxminan 3,61 million kishini ish bilan ta'minladi, bu o'tgan yilga nisbatan ko'pdir.

2013 va 2022 yillar oralig'ida Malayziyaning turizm sanoatida bandlikning o'rtacha yillik o'sish sur'ati yiliga taxminan 8,04% ni tashkil etdi.

Malayziyada turizm rivojlanib borayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Uning iqtisodiyotdagi ulushi ham ortib bormoqda. Jumaladan, 2022 yilda Malayziyaning yalpi qo'shilgan qiymatli turizm sanoati 251,5 milliard ringgit (53,67 milliard AQSh dollari) ni tashkil etib, uning yalpi ichki mahsulotiga (YaIM) 14 foiz hissa qo'shgan [16]. Shu sababli ham

hukumat turizmni rivojlantirishga katta e'tibor bermoqda. 2020-2030 yillarga mo'ljallangan Milliy Turizm Siyosatini (MTS) ishga tushirdi. MTS maqsadlariga erishishning asosiy yondashuvlari turizm sanoatini yangi normalar asosida samarali tiklash, raqobatbardoshlikni kuchaytirish, barqaror va inklyuziv turizmni rivojlantirish, shuningdek, tabiiy ofatlar xavfini boshqarishni o'z ichiga oladi.

2-rasm. Malayziyada 2013-2022 yillarda turizmda bandlarning ulushi [15]

MTSda ko'rsatilgan Transformatsiya strategiyalari orasida "Aqlli turizm" ham bor. 2018-yil 5-aprelda Tourism Malaysia tomonidan boshlangan Malaysia Smart Tourism 4.0 tashabbusi raqamli asrdagi imkoniyatlardan foydalanib, sohani keyingi bosqichga olib chiqishga qaratilgan. Ushbu sa'y-harakatlar yangi innovatsion kichik tarmoqlarga yo'l ochadi va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror Rivojlanish Maqsadlariga (SDG) muvofiq bandlik imkoniyatlarini yaratadi. Monitor Deloitte tomonidan olib borilgan tadqiqotga ko'ra, "Aqlli turizm" Malayziyaning turizmga asoslangan daromadlarini 2030 yilga borib 25 milliard dollardan 110 milliard dollargacha oshirish imkoniyatiga ega [17].

Aqlli turizmning yakuniy maqsadi resurslarni boshqarish samaradorligini oshirish, turizm tajribasini oshirish, raqobatbardoshlikni oshirish va texnologik innovatsiyalar va amaliyotlar orqali barqarorlikni oshirishdan iborat.

Turizm sektori pandemiya tufayli qattiq zarba olgan bo'lsa-da, raqamlashtirish va aqlli mahsulotlar va infratuzilmani rivojlantirishga e'tibor Malayziyada yanada mustahkam va barqaror kelajakni qurish tashabbuslari qatoriga kiradi. Ijobiy tus olgan holda, inqiroz ko'pincha eski jarayonlarni qayta ko'rib chiqish va qayta ixtiro qilish, ayniqsa barqaror turizm amaliyotlarini qabul qilish uchun imkoniyatdir. UNWTO (BMT Jahon sayyohlik tashkiloti) ma'lumotlariga ko'ra, barqaror turizm "shahar infratuzilmasini va universal foydalanishni rivojlantirish, shikastlangan hududlarni qayta tiklashga yordam berish va turizmga bog'liq bo'lgan madaniy va tabiiy merosni saqlash imkoniyatiga ega". Ma'lumotlarga ko'ra, 2021 yilda Malayziyada 4 va 5 yulduzli mehmonxonalar tashkil etish uchun taklif etilayotgan sarmoya 7 milliard RMni tashkil etadi.

Malayziyaning turizm landshaftini barqaror, raqobatbardosh va barqaror sektorga aylantirishga qaratilgan sa'y-harakatlarda 4 va 5 yulduzli mehmonxonalar va aqlli turizmning mavjud operatorlarini rag'batlantirish uchun imtiyozlar taqdim etiladi.

2024 yilda Malayziyaning turizm sanoati o'sish strategiyasining asosiy komponenti sifatida xalqaro hamkorlik va madaniy almashinuvga e'tibor qaratmoqda. Turizm, san'at va madaniyat vaziri madaniy xilma-xillik va integratsiya muhimligini ta'kidlab, turizmning xalqaro do'stlik va madaniy almashinuv uchun ko'priklarni ta'kidladi.

Turli manfaatdor tomonlar, jumladan vazirliklar, shtat hukumatlari, sanoat ishtirokchilari va keng jamoatchilik o'rtasidagi strategik hamkorlik kelajakdagi sayyohlik kampaniyalarining muvaffaqiyati uchun juda muhim, masalan, Visit Malaysia Year 2026 (VM2026). VM2026 maqsadi 35,6 million xorijiy sayyohni jalb qilish bo'lib, ichki xarajatlari 147,1 milliard RMni tashkil etadi, bu Malayziyaning o'zini asosiy global turizm yo'nalishi sifatida ko'rsatishga intilishini aks ettiradi.

2024-yilda Malayziya turli mintaqalardan katta miqdordagi sayyohlarni qabul qilishni kutmoqda. Hisob-kitoblarga ko'ra, taxminan 16,56 million sayyoh yoki barcha kelganlarning 69 foizi ASEAN davlatlaridan keladi. Xitoy, Janubiy Koreya, Yaponiya va Tayvan kabi Sharqiy Osiyo davlatlaridan ham katta hissa kutilmoqda, ular birgalikda 3,96 million yoki barcha sayyohlarning 16,5 foizini tashkil qiladi. Bundan tashqari, Hindiston, Bangladesh, Pokiston, Shri-Lanka va Nepaldan kelgan sayyohlar 1,32 million yoki 5,5 foiz sayyohlik kelishiga hissa qo'shishi kutilmoqda. Yevropa davlatlari va Okeaniya va Shimoliy Amerika kabi boshqa mintaqalar ham Malayziyadagi sayyohlar soniga hissa qo'shishi kutilmoqda [18].

Malayziya turizmi prognozlariga muvofiq havo qatnovi 2024 yilda tiklanishi kutilmoqda. Ushbu tiklanish kutilayotgan sayyohlar oqimi, xususan, Malayziyaga sayyohlar kelishining muhim qismiga tarixan hissa qo'shgan Xitoydan kelib chiqadi. 2024-yilda kelgan sayyohlar soni pandemiyadan oldingi darajaga yaqinlashib, 20 millionga yetishi kutilmoqda.

Malayziyaning O'zbekiston bilan ham turistik sohadagi hamkorligi rivojlanib bormoqda. Jumladan, O'zbekiston 2019-yildagi deyarli 4500 nafar Malayziyadan joriy yil oxirigacha 12 000 nafarga yetgan Malayziyani uch barobarga oshirishni maqsad qilgan va o'z maqsadlariga erishish uchun turli strategiyalarni, jumladan, "O'zbekiston havo yo'llari" dan foydalanish, savdo sherikliklari va iste'molchi kampaniyalarini faollashtirgan [19].

Malayziya pasporti egalari O'zbekistonga 30 kunlik vizasiz kirish imkoniyatidan foydalanadilar, bu esa ushbu manzilni Markaziy Osiyoning boshqa yo'nalishlarini kashf qilish uchun ajoyib boshlanish nuqtasiga aylantiradi.

Buyuk Ipak yo'li chorrahasida joylashgan O'zbekiston har doim dunyoning turli burchaklaridan kelgan sayohatchilarni maftun etib kelgan. Asrlar davomida u madaniyatlar va tsivilizatsiyalarning erish qozoni bo'lgan. Buxoro, Samarqand, Xiva, Termiz va Toshkent shaharlaridagi islomgacha, islom va buddaviylik davridagi dunyoga mashhur ziyoratgohlar, zamonaviy turizm infratuzilmasi Malayziyadan turli millatlarga mansub sayyohlarni jalb etish imkoniyatini beradi.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning Malayziya bilan sayyohlik maqsadlari uning boy madaniy merosi, zamonaviy infratuzilmasi va strategik geografik joylashuvidan foydalangan holda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha katta strategiyaning bir qismini tashkil etadi.

Olib borilgan tadqiqot natijasida quyidagi takliflar keltirildi: Malayziya hukumati pandemiyadan tashqari kelajakdagi turizmni qurish uchun dastlabki takliflarni mustahkam qilish uchun davlat dasturlarini amalga oshirishni davom ettirishi kerak.

Mamlakat turizm infratuzilmasini va xizmatlarini rivojlantirish uchun qo'llab-quvvatlashni davom ettirish va yangi texnologiyalardan foydalanish uchun investitsiyalarni

o'shinishi kerak. Malayziya, O'zbekiston va boshqa Markaziy Osiyo mamlakatlari orasidagi turizmni rivojlantirish uchun keng hamkorliklarni oshirishi kerak, shuningdek, xalqaro ko'rsatkichlarni oshirish maqsadida kooperatsiyani rivojlantirishi kerak. Malayziya turizm sanoatida o'zining yerli tarixiy joylarini, madaniyatini va madaniy merosini qo'llab-quvvatlash uchun marketing va promotsiya chora-tadbirlarini olib borish kerak. Malayziya hukumati, turistlar uchun sifatli xizmatlarni ta'minlash va turizm sohasida ishlab chiqilayotgan ish o'rinlarini o'z ichiga olgan joylashgan joylarni sifatliyini oshirish uchun davlat dasturlarini amalga oshirishga intilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Goeldner, C. R., & Ritchie, J. R. B. (2012). *Tourism: Principles, practices, philosophies*. John Wiley & Sons.
2. Dwyer, L., & Forsyth, P. (1998). Economic significance of tourism: A regional analysis. *Tourism Economics*, 4(1), 25-43.
3. Smith, M. K. (2003). *Issues in cultural tourism studies*. Routledge.
4. Weaver, D. B. (2006). *Sustainable tourism: Theory and practice*. Butterworth-Heinemann.
5. Ritchie, J. R. B., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: A sustainable tourism perspective*. CABI.
6. Mintel International Group 2005
7. Henderson, V. (2003). The Urbanization Process and Economic Growth: The So-What Question. *Journal of Economic Growth*, 8, 47-71. <https://doi.org/10.1023/A:1022860800744>
8. Христов Тодор Тодорович ВИДЫ И ОСОБЕННОСТИ ТУРИЗМА ШТАТА ПИНАНГ (МАЛАЙЗИЯ) // Вестник МГПУ. Серия: Естественные науки. 2021. №3 (43). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vidy-i-osobennosti-turizma-shtata-pinang-malayziya> (дата обращения: 01.12.2023).
9. <https://www.statista.com/statistics/1004711/tourist-arrivals-malaysia/>
10. Христов Тодор Тодорович ВИДЫ И ОСОБЕННОСТИ ТУРИЗМА ШТАТА ПИНАНГ (МАЛАЙЗИЯ) // Вестник МГПУ. Серия: Естественные науки. 2021. №3 (43). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vidy-i-osobennosti-turizma-shtata-pinang-malayziya> (дата обращения: 01.12.2023).
11. <https://www.mordorintelligence.com/ru/industry-reports/hospitality-industry-in-malaysia>
12. Ministry of Tourism, Arts, and Culture (MOTAC). (2020). *National Tourism Policy 2020-2030*.
13. “Economic Stimulus Package takes effect from today”. *The Oriental Daily*. 2020.04.01
14. https://www.tripadvisor.com/Restaurants-g298570-Kuala_Lumpur_Wilayah_Persekutuan.html
15. <https://www.statista.com/statistics/954719/employment-tourism-industries-malaysia/>
16. Malaysia's tourism contributes 14 pct to GDP in 2022. <https://english.news.cn/asiapacific/20230920/be0f092dcd014b22bfaf4cb754f9f688/c.htm>
17. SMART TOURISM: FUTURE OF TOURISM IN MALAYSIA. <https://www.mida.gov.my/smart-tourism-future-of-tourism-in-malaysia/>
18. BUDGET 2024: A CATALYST FOR TOURISM AND SUSTAINABILITY. <https://www.bernama.com/en/thoughts/news.php?id=2240067>
19. <https://www.ttgasia.com/2023/09/11/uzbekistan-adds-malaysians-to-its-tourism-goals/>